

MAKSA GYULA

ÉLVÉGZENDŐ FELADATOK ÉS ÍGÉRETES LEHETŐSÉGEK

Képregénytudomány magyar nyelven¹

Fredrik Strömberg két éve megjelent, kiváló cikke az „északinak” nevezett országok (főként a skandináv országok, Izland és Dánia) képregénykutatását tekintette át.² Ennek nyomán is felvetődhet bennünk, hogy egy hasonló jellegű cikkben mit mondhatnánk a magyarországi helyzetről és a magyar nyelvű képregénykutatásról? Hogy áll a képregénykutatás intézményesülése magyar nyelvterületen? Mi minden történt eddig, milyen lehetőségek és feladatok kínálnak a képregényekkel foglalkozó kutatók számára?

ÉLŐZMÉNYEK, KÖRÜLMÉNYEK

Az utóbbi évtizedben a magyarországi képregénykutatás örvendetes megélénkülését és a képregényekről szóló tudományos-kritikai írások megsaporodását tapasztalhattuk. Nem mintha nem születtek volna képregényekről szóló cikkek, könyvek korábban. Már az 1970-es évekből is hozhatunk magyar nyelvű példákat. Gellért Endrének a Tömegkommunikációs Kutatóintézetnél kiadott könyve³ a legkorábbi, gyakran hivatkozott munka. Jugoszláviai magyar

¹ A tanulmány a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

² Fredrik STRÖMBERG, *Comics studies in the Nordic countries – field or discipline?* Journal of Graphic Novels and Comics 2016/2., 134–155.

³ GELLÉRT Endre, *A képregény története*, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest, 1975.

folyóiratokban, az Új Symposionban és a Hídban⁴ is találhatóunk képregényekről szóló cikkeket, például Szombathy Bálint írásait.⁵ Ez utóbbiak, bár mintha kevésbé lennének hivatkozva, általában „közeliabbnak”, „aktuálisabbnak” tűnnek a jelen kutatásai felől, mint Gellért Endre könyve, valószínűleg azzal is összefüggésben, hogy jórészt mentesnek mutatkoznak attól a kulturális és tudományos legitimációs kényszertől, amely a képregényekről való tudományos-kritikai szövegekben gyakran érzékelhető volt Magyarországon még e cikkek megjelenését követő pár évtizedben is.

Ha a magyar képregény-tanulmányozás valóban az 1970-es években kezdődik, akkor azt mondhatjuk, ez viszonylag kései időpont, hiszen a magyar nyelvű népszerű irodalom bűnelbeszéléseinek kutatása már az 1920-as években⁶ és az észak-amerikai képregény-kutatás szintén a két világháború között jelenik meg.⁷ A hazai képregény-tanulmányozás intézményesítésének első kísérlete főként az 1980-as és részben az 1990-es évekre tehető, ez kiadványokban, specializált konferenciákon, nemzetközi kapcsolatlépvételben is megmutatkozott, és főként Rubovszky Kálmán olvasásszociológiai,⁸ továbbá Kertész Sándor képregény-történeti⁹ kutatásaihoz és szervező munkájához köthető.

4 Az Új Symposion 1979. szeptemberi és a Híd 1978. novemberi számában önálló tanulmányblokkok foglalkoznak a képregénnyel.

5 Vö. SZOMBATHY BÁLINT, *A képregény a jugoszláviai magyar sajtóban*, Híd 1976/12., 1492–1499; illetve Uő., *Visszapillantás a földalatti képregényre*, Híd 1981/2., 257–261.

6 HANKISS JÁNOS, *A detektívregény: a „Népszerű irodalom” elmélete és története I.*, Csáthy Ferencz, Debrecen–Budapest, 1928.

7 MATTEO STEFANELLI, *Un siècle de recherches sur la bande dessinée = La bande dessinée: une médiateur*, szerk. ÉRIC MAGRET–MATTEO STEFANELLI, Armand Colin–INA, Paris, 2012, 17–49.

8 RUBOVSZKY KÁLMÁN, *Apropó, comics!*, Művelődéskutató Intézet, Budapest, 1988. RUBOVSZKY KÁLMÁN, *A képregény*, Gondolat Kiadó, Budapest, 1989.

9 KERTÉSZ SÁNDOR, *Szupervihósok Magyarországon*, Akvarell, Nyíregyháza, 1991.

A nagyjából negyedszázaddal későbbi, 2010-es évekbeli intézményesülési kísérlet, úgy tűnik, két körülménytől nem függetlenül alakulhatott. Egyrészt: a 2000-es évek közepén újjászerveződik a képregénykultúra és -intézményrendszer Magyarországon. Új típusú képregények, új műfajok, új gyakorlatok jelennek meg a létrehozás, a forgalmazás, a promóció és a közönségek oldaláról is. Ez bizonyára inspiráló hatással volt a kutatásra. Másrészt: a hazai comics studies megszervezésének kedvez a nemzetközi és szűkebb európai tudományos környezet is. Comics studies folyóiratok sorát alapították az utóbbi másfél évtizedben¹⁰ és olyan országokban is megszerveződött a képregénykutatás, amelyek nem a képregénytermelés hagyományos nagy központjai (például Németország, Csehország, vagy a már említett „északi” országok).¹¹

A magyar irodalmi kultúra hagyományosan, és jelentős részben most is, „folyóiratkultúra”: sok irodalmi és kulturális folyóirat létezik magyarul, minden megyében, sok kisebb-nagyobb városban számos folyóirat jelenik meg, különféle irodalmi csoportoknak és szellemi mozgalmaknak vannak saját folyóirataik. Az irodalmi folyóiratok egy része nyitott a képregénytudományra, néha a képregényekre is. Számos tanulmányt, elméleti írást vagy elemzést

10 Zárójelben az alapítás éve: ImageText (2004), Mechademia (2006), European Comic Art (2008), Manga 10000 Images (2008), Studies in Comics (2010), Journal of Graphic Novels and Comics (2010), Sequential Art Narrative in Education (2010), Scandinavian Journal of Comic Art (2012).

11 2005-ben Koblenzben hozták létre a *Gesellschaft für Comicforschung*-ot, amely német nyelvterületre fókuszál, ugyanakkor a keleti típusú képregények kultúrájára is rendkívül nyitott. A csehországi Olomouc (Olmütz) egyetemén is kialakult egy jelentős kutatási központ, a *Centrum pro studia komiksu*. Vö. *Studia komiksu: művészeti a perspektívák*, szerk. MARTIN FORET – PAVEL KOŘÍNEK – TOMÁŠ PROKŮPKA – MICHAL JARŠ, Univerzita Palackého v Olomouci, Olomouc, 2012. Az észak-európai országok képregénykutatásáról bővebben szól STRÖMBERG, I. m.)

kötődően volt egy olvasáskultúra-fejlesztési konferencia képregényes szekciókkal az SZTE Pedagógiai Karának szervezésében.¹⁴

A magyarországi egyetemeken a human és társadalomtudományok, az irodalomtudomány, valamint az 1990-es évektől jelen lévő kommunikáció- és médiatudomány, különösen a populáris média kulturális tanulmányozása és a szubkultúra-kutatás mutatkozott a legnyitottabbnak a képregények tanulmányozását tekintve. Egy évtizeddel a képregényes újjászületés után már különösen szembeötlő ez a nyitottság. Legalább három magyar egyetemen a képregényekkel való tudományos igényű foglalkozás integrált a kommunikáció- és médiatudományi oktatási programba. Médiakutatók és kommunikáció szakos hallgatók foglalkoznak képregényekkel. Ezek az egyetemeken szemináriumi, MA- és BA-dolgozatok sora született már a keleti, észak-amerikai, európai és magyar képregényekkel és kommunikációs használatokkal kapcsolatban. Magyarország legalább három egyetemén, legalább négy doktori dolgozat készül képregényes témában, intézményesen részben médiatudományi, részben irodalmi kutatóműhelyekhez, tanszékekhez kötődően.

TÉMÁK, KIHÍVÁSOK

Tehát a 2000-es évtized közepétől, és különösen az évtized fordulója után, a képregénnyel kapcsolatos tudományos aktivitás megélénkült. Néhány szót érdemes arról is szólni, hogy milyen témák érdeklík a kutatókat, milyen jellegű cikkek jelennek meg. Néhány képregényes médiaműfaj és -hagyomány valószínűleg értékesebbnek mutatkozik a kutatók számára, mint mások. Például

¹⁴ A *Vondl.üzenete* című konferencia programja itt érhető el: http://kepregeny.blog.hu/2011/11/09/a_vondl.uzenete_konferencia_programja.

találunk a filmes, a társadalomtudományi és a médiatudományos periodikákban is, de a kortárs képregény kritikái főként irodalmi-kulturális folyóiratokban jelennek meg. Olyan tudományos, illetve kulturális folyóiratok jelentettek meg cikkeket képregényekről, mint például az *Alföld*, a *Beszélő*, a *Debreceeni Disputa*, a *Filmvilág*, a *Filológiai Közlöny*, a *Kalligram*, a *Korunk*, a *Mediárium*, a *Médiakutató*, a *Mozinet*, és nem utolsósorban a *Műút* és a *Szépirodalmi Figyelő*, amelyek rendszeresen közölnek az értekező szövegek mellett képregényeket is. Két próbálkozás volt specializált folyóirat létrehozására, egyrészt a rajongók részéről a *Panél*, másrészt a kiadói oldalról a *Buborékhámozó*, de a hatásuk nem tudott túllépni a hazai képregényes szubkultúra határain. Úgy tűnik, az internetes fórumok és a közösségi hálózatok jobban megfelelnek a képregényes szubkultúra igényeinek, mint a kulturális-kritikai folyóiratok. A képregényelemzés és -kritika viszont döntően a folyóiratokban kap helyet.

A 2010-es évek első magyar nyelvű comics studies konferenciája két éve volt a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem Színház és Film Karán (2016),¹² a második pedig tavaly a PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszékén (2017).¹³ Megjegyzendő, hogy képregény-tudományi előadások nemcsak egyetemi tanszékeken vannak, hanem például képregényfesztiválokon is. 2011-ben Szegeden arra is volt példa, hogy a két közeg találkozott a Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtárban. A képregényfesztiválhoz

¹² A *Tendenciák a kortárs magyar képregényben és képregénykutatásban* I. konferencia programja elérhető itt: http://kepregeny.blog.hu/2016/05/01/2016.05.06-07-kepregenykonferencia_kolozsvaron.

¹³ A *Tendenciák a kortárs magyar képregényben és képregénykutatásban* II. konferencia programja elérhető itt: <http://www.commonline.hu/content/tendenci%C3%A1k-kort%C3%A1rs-magyar-k%C3%A9preg%C3%A9nyben-%C3%A9s-k%C3%A9preg%C3%A9nykutat%C3%A1sban-ii>.

a magyar adaptációs hagyomány¹⁵ és az önéletrajzi műfajok¹⁶ ügy tűnik, hogy kedveltebbek, mint mondjuk a korai képregények a 19. században, vagy az 1994-től 2009-ig kiadott Kretén magazin, pedig nem lehetetlen, hogy az ebben megjelent média-műfajparódiák elemzésén keresztül is meg lehetne írni a közelmúlt magyar médiatörténetét. Népszerűsége, a magyar képregénykultúrát részben megújító ereje ellenére sem íródik még meg a keleti típusú képregények elemzéseinek sokasága.¹⁷ A képregény (transz)mediatikus hibridizációi és szétterjedése a magyar kutatók számára is érdekes: webcomics, kiállítások, street art, plakátok, mozgóképes vonatkozások.¹⁸ A képregény kommunikációs használata szintén fontos terület: képregényes emlékeztethelyek, ismeretterjesztés, újságírás.¹⁹ Az elemzések példái nemcsak magyarok, hanem gyak-

15 Például BAYER Antal, *Az adaptáció kísértése: Irodalom és képregény*, Nero Blanco Comix, Budapest, 2013.; KOMORNIK Eszter, *Adaptációs képregények*, Magyarország. Zórád Ernő: *Névtelen útr*, Partitúra 2015/2., 61–78.; SÁTA Lehel, „Le az álarcad!” *Az evidencia alakzatai*, Arthur Schmitzler Alomvella című elbeszélésének képregényváltozatában, *Filológiai Közöny* 2014/4., 484–501.; VINCZE Ferenc, *Egy képregény-útdatáció kiadástoréntete*, *Az előretolt helyőrségtől*, *Filológiai Közöny* 2015/2., 213–230.

16 Például DUNAI Tamás, *Újraalkotott emlékek: A képregényes önéletrajzok jellegzetességei*, *Műút* 2013/37., 44–47.; SZÉP Eszter, *Képregényes eszköztárral az identitástól* – *Miriam*

Katin önéletrajzi, *Filológiai Közöny* 2016/3., 187–201.

17 Pedig ezt a fordulatot nem sokkal az *Árnybűró* sorozat 2006-os megjelenése után érzékelt a magyar irodalomkritika: NAGY Csilla, *Mangenezis. Keleti képsülelet*, *Magyarországon, avagy a magyar mangá*, Kalligram 2008/1., 91–95.

18 Például DEMUS Zsófia, *Mediális környezetváltás: a webképregény*, *Medok* 2016/2., 107–113.; illetve korábban KOVÁCS Nóra, *Webcomics – on-line képregény*, *Mediárium* 2009/3–4., 65–80.; MAKSA Gyula, *Változatok képregényre*, Gondolat Kiadó – PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Budapest–Pécs, 2010.; VARRÓ Arilla, *A térrel váltó idő*, *Filmszerű ábrázolásmód a képregényekben*, *Enigma* 40. (2004), 118–135.

19 DUNAI Tamás, *Keretek között: a képregény mint a Kádár-kor emlékeztethelye* = *Kultúrpontok. Emlékeztethelyek a magyar populáris kultúrában*, szerk. DUNAI Tamás – OLÁH Szabolcs – SEBESTYÉN Arilla, Debreceni Egyetemi, Debrecen, 2012, 99–107.; MAKSA Gyula, *Képregények kultúrtörténeti átváltozásokban*, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2017.

ran más képregénykultúrákból származnak. Olykor idegen nyelvű (angol, francia, német) elemzések, elméleti szövegek magyar nyelvű fordítása is megjelenik, de ebből nincs túl sok, pedig az oktatást segíthetnék.²⁰

Az elmúlt évtizedben a képregényekkel kapcsolatos magyar kutatási tevékenység példátlan növekedése tapasztalható, de a magyar kutatók és tudományszervezők továbbra is kihívásokkal szembesülnek, ezekről is érdemes szólni. A szervezett, rendszeres kutatások adatbázisokat, archívumokat, gyűjteményeket, speciális könyvtárat igényelnek. Valószínűleg a magyar képregény jelenlegi legfontosabb gyűjteménye Kiss Ferenc magángyűjteménye, a közkönyvtárak állománya sejtetően messze elmarad ettől.²¹ A közkönyvtáraknak nincs túl sok képregényük, még a nemzeti gyűjtőkönnyvtárak állománya is erősen hiányos. Vannak országok, ahol képregényközpontok segítik a kutatást, például Belgiumban, Franciaországban, Japánban. Ezek a központok olykor egyszerre integrálnak gyűjteményeket, archívumokat, kiállítótereket, kutatóintézeteket. Magyarországra talán túl merész lenne ilyet álmodni, de e problémáról érdemes gondolkodni.

Kívánatos az is, hogy a magyarországi képregénykutatók részt vegyenek nemzetközi hálózatok munkájában. Nem egy ilyen példa van már, és ez nagyon jó. Viszont: eddig csak nagyon kevés tanulmány készült a magyar nyelvű képregényről nem magyar nyelven.²²

20 A német szakirodalom magyar nyelvű fordításai 2014-től a *Filológiai Közöny* folyóiratnak. Az *irodalmi képregény* című rovatában kapnak helyet, amelyet Sata Lehel szerkeszt.

21 Figyelemre méltó Kiss Ferenc képregény-bibliográfiai vállalkozása is, melynek első kötete már megjelent: *Fülös képregény-bibliográfia: 1957–2013*, *Képregény Kedvelők Klubja – Linea Comics*, Nyíregyháza, 2015.

22 Két írás a ritka kivételek közül: BAYER Antal, *La BD franco-belge en Hongrie*, *Le petitjournal.com* 2010. 11. 16., <https://lepetitjournal.com/budapest/a-voir-a-faire/bandes-dessinees-la-bd-franco-belge-en-hongrie-quatrieme-partie-70204>;

is nevezett korszak emlékezete a képregényekben szintén európai összehasonlítási lehetőségeket kínál.

Érdemes figyelembe venni – a digitális antropológia mintájára – egy majdani, digitális képregénytudomány lehetőségét is. A (média)kultúrátudományokon belül az utóbbi évtizedben önállósnál látszik a képregénytudomány (comics studies) területe, miközben a képregénykultúrák mediális környezete, a képregények hordozói, előállítása, fogyasztása, használata is megváltozik – éppen az ezen időszakban elterjedő technológiai újítások hatására. A változás a média minden főbb aspektusát érinti (alkotás, terjesztés, szövegek, hordozók, közönségek, használatok). Ami a képregényalkotást illeti, a képregénykultúra nyomán születő reprezentáció hagyománya, úgy tűnik, átalakul a digitális korban, és új perspektívában jelennek meg a szerzőség kérdései, valamint az alkotói folyamat de- és reterritorializációja. A képregények terjesztése, terjedése, gyűjtése, archiválása is átalakul – internetes terjesztési hálózatok, közösségek, gyűjtemények, archívumok jönnek létre. A kulturális szövegek és hordozók megváltozását is tapasztalhatjuk: a képregényes alakíthatóság találkozását az újabb technológiákkal, hordozókkal, közegekkel: webképregény, mobilképregény, digitál comic stb. A képregényes kritikai kiadások lehetősége is felbukkan ezen új mediális környezetben. A szövegek és hordozók megváltozása maga után vonja a közönségek képregény-használati szokásainak módosulását is, például a képregényes szubkultúrák alakulása vagy az Instagram-használat kapcsán. Felvetődik a kérdés, hogy a képregénytudománynak mint a (média)kultúrátudományok sajátos változatának milyen lehetőségei, feladatai, módszerei vannak e változások felderítéséhez.

Ennek következtében a nemzetközi képregényes kézikönyvekből, enciklopédiákból a magyar képregény általában kimarad (míg lehetne sorolni, hogy mely, egyébként a nagy képregény-termelési központoktól szintén távol lévő országok képregényei jelen vannak ezeken a helyeken).²³

A magyar nyelvű képregények színvonalas kutatása, történetének megírása elképzelhetetlen a regionális eszmecsere nélkül, hiszen a magyar nyelvű képregényeknek a jelentős része a szomszédos országokban, a magyarországitól eltérő médiarendszerben jelent meg. A különböző európai, közép- és kelet-európai képregénykultúrák és -történetek összehasonlító vizsgálata tehát nagyon kívánatos volna. Ezt tapasztalhattuk a *comixconnection* délkelet-európai képregény-vándorkiállítás freiburgi bemutatója köre szervezett tudományos tanácskozáson is,²⁴ ahol kiderült, hogy például az Új Symposion képregényes vonatkozásai a szerb kutatókkal közös érdeklődési területet jelentenek, mint ahogy Rusz Lívia munkássága a román és a magyar képregénytörténetnek egyaránt fontos fejezete.²⁵ A tizenkilencedik századi magyar előképregények kérdésköre, a kortárs „alternatív” képregény, a keleti típusú képregények megjelenése vagy a „szocializmusnak”

Kacsuk Zoltán, *Subcultural entrepreneurs, path dependencies and fan reactions: The case of NARUTO in Hungary = Intercultural Crossovers, Transcultural Flows: Manga/Comics*, szerk. Jacqueline BERNDT, International Manga Research Center, Kyoto, 2012, 17–32.

²³ Például Claude MOUTERNI – Philippe MELLOTT – Laurent TURPIN – Michel DENNI – Nathalie MICHEL-SZELECHOWSKA, *BD Guide 2005. Encyclopédie de la bande dessinée internationale*, Omnibus, Paris, 2004.

²⁴ A freiburgi *Comics Connected. Transnational Comics Art and Comics Scenes* című konferencia programja elérhető itt: http://comixconnection.eu/wp-content/uploads/2017/07/Symposium_Programm.pdf.

²⁵ Vö. Dodo NIŢA – Alexandru CIUBOTARIU, *Istoria benzii desenate româneşti (1891–2010)*, Vellant, Bucureşti, 2010.; Dodo NIŢA – Kiss Ferenc, *Rusz Lívia monográfiája*, OZ-Print, Budapest, 2010.

EGY VÁLASZKÍSÉRLET A KIHÍVÁSOKRA

2017 decemberében egy kari tanácsi döntés nyomán létrejött a Képregénytudományi Kutatóközpont a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán. A Képregénytudományi Kutatóközpont (angolul: Comics Studies Research Center, franciául: Centre de Recherche pour l'Étude de la Bande Dessinée, németül: Forschungszentrum für Comicwissenschaften) célja egy olyan, nemzetközileg elismert tudományos központ működtetése a PTE Társadalom- és Média tudományi Intézetében, amely összefogja a hazai képregénytudományt, a képregénnyel kapcsolatos kutatásokat, hozzájárul a hazai képregényekkel foglalkozó szakemberek képzéséhez, szakirodalmi és képregényes gyűjtő és archiváló munkát végez, konferenciákat szervez, szakmai háttérrel biztosít a képregény-tanulmányozási kiadványoknak, valamint képregény-kiállításoknak, továbbá eredményes pályázati tevékenység révén segíti a hazai képregény-kutatói közösség törekvéseinek megvalósulását.

A PTEBTK TMI Kommunikáció- és Média tudományi Tanszéke megfelelő helynek tűnt a Képregénytudományi Kutatóközpont koordinálására. A tanszék oktatási és kutatási tevékenysége kiváló szellemi közeg, a könyvtár, a galéria és a labor infrastruktúráját kímélhet a munkához. Mindemellett sikerült a PTEBTK Germanisztika Intézetéből, valamint az ELTE Román Filológiai Tanszékéről és az SZTE Kommunikáció- és Média tudományi Tanszékéről is bevonni munkatársakat a központalapításba. A konferenciaszervezésben és könyvkiadásban a kutatóközpont partnere a Szépirodalmi Figyelő Alapítvány. Az alapító tagok, Demus Zsófia, Doboviczki Attila, Dunai Tamás, Komornik Eszter, Maksa Gyula, Sata Lehel és Vincze Ferenc szakmai kapcsolatrendszere is segítheti a munkát, a távlati

tervek között szerepel hazai és nemzetközi kutatóhelyekkel való szoros együttműködés kialakítása is.

A PTE Kommunikáció- és Média tudományi Tanszékén 2007 óta szinte minden szemeszterben vannak képregények tanulmányozásával foglalkozó kurzusok, melyek eredményeként az utóbbi évtizedben számos szemináriumi és szakdolgozat született BA és MA szinten is. A tanszéken képregény-tudományi területen doktori kutatások is folynak: a 2015-ben indult Nyelv és Kommunikáció Doktori Program keretei között jelenleg két kutató készíti disszertációját: Demus Zsófia másodéves, ösztöndíjas és Komornik Eszter harmadéves PhD-hallgató. Tanszéki témavezetéssel Dunai Tamás a PTE Irodalomtudományi Doktori Iskolájában írja PhD-dolgozatát. A tanszék főállású oktatója, Maksa Gyula 2017-ben szerzett habilitált doktori címet képregény-tudományi dolgozattal.²⁶

A tanszéken szervezett média tudományi konferenciák 2014-ben és 2016-ban is tartalmaztak képregény-tudományi szekciókat. Ahogy a korábbiakban már szó esett róla, az első magyarországi comics studies konferencia is itt kapott helyet 2017-ben a Szépirodalmi Figyelő Alapítvánnyal közös szervezésben: *Tendenciák a kortárs magyar képregényben és képregénykutatásban II.* A sorozat első darabja egy évvel ezelőtt a kolozsvári BBTE Színház és Televízió Karán volt, a konferencia Vincze Ferenc által szerkesztett anyaga a *Képregény-tudomány elnevezésű* könyvsorozat nyitódarabjaként jelent meg *Képregényen innen és túl* címmel²⁷ – a kutatóközpont e könyvsorozat, mint ahogy a konferenciasorozat további alakításához is szakmai háttérrel biztosít. Figyelemre méltó az is, hogy az utóbbi fél évtized-

²⁶ Maksa Gyula, *Képregények kultúrákörtől átmenetektől*, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2017.

²⁷ *Képregényen innen és túl*, szerk. Vincze Ferenc, Szépirodalmi Figyelő Alapítvány, Budapest, 2017.

ben négy képregény-kiállításnak is helyet adott a Kommunikáció- és Média tudományi Tanszék RE:PUBLIC Galériája: *A svájci képregény: a képek csúcstalálkozója* (2013), *5P anélkül alkotócsoporthoz kiállítás* (2016), *Asztalfióktól a megbízásig – ismeretterjesztő és edukációs képregények* (2017), *Csillag István – Vincze Ferenc: Helikoni tárcaképregények* (2017).

Az utóbbi években a kutatóközpont alapító tagjainak sikerült nemzetközi kapcsolatokat is kiépíteniük: képregény-tanulmányozási témakörben előadásokat tartottak szakmai rendezvényeken, egyetemeken és kutatóintézetekben Belgiumban, Franciaországban, Kínában, Macedóniában, Németországban, Romániában, Svédországban, Szlovákiában és többeknek sikerült bekapcsolódnuk a berlini Európai Kultúrák Múzeuma által kezdeményezett *comicX-connection* hálózatba is, amely délkelet-európai képregénnyel foglalkozó bosnyák, horvát, magyar, német, román, szerb és szlovén képregényes szakembereket fog össze. 2016-ban Erasmus+ gyakorlati program keretei között fogadott a PTE Kommunikáció- és Média tudományi Tanszéke Törökországból képregény-kutatási témával érkező hallgatót. A kutatóközpont alapító tagjainak képregény témájú kutatásait számos elnyert kutatási pályázat támogatta (TÁMOP-, NKA-, Campus Mundi, Campus Hungary, Erasmus+, Visegrádi Alap pályázatok).

Alapító okiratában a Képregény tudományi Kutatóközpont tervezett tevékenységei között a következők szerepelnek: szakirodalmi és képregényes gyűjtő és archiváló munka a tanszéki könyvtár és médialabor keretei között, képregényes adatbázisok létrehozása; hazai és nemzetközi konferenciák, könyvbemutatók, kiállítások szervezése; pályázati tevékenység hazai és nemzetközi szinten; részvétel saját kutatások, fordítások, tananyagok, konferencia-kiadványok publikálásában; doktori hallgatóknak workshopok szervezése és

megvalósítása; képregényes műhelyek szervezése és megvalósítása képzőművészek számára; ismeretterjesztés, képregényes műhelyek szervezése és megvalósítása középiskolások számára; a PTE Bölcsészettudományi Karon folyó egyéb oktató- és tudományos tevékenységek segítése képregény-tanulmányozási szakértelemmel; saját honlap létrehozása és működtetése; képregény-tudományi kézikönyv összeállítása; kurátori tevékenységek koordinálása, kuratortri kurrikulum kidolgozása; a 2017-ben indult *Képregény tudomány* című könyvsorozat (sorozatszerkesztő: Maksa Gyula és Vincze Ferenc) kiadásához szakmai háttér biztosítása; a majdani Central and Eastern European Journal of Comics Studies (CEEJCS) periodika megalapítása és működtetése.

A központban tervezett kutatások a következő témakörökre terjednek ki: a magyar képregény történetének megírása; a magyar képregény repertóriumának létrehozása; a gyűjtés és archiválás kérdésköre a képregények esetében; a magyar képregénykritika és -elmélet szaknyelvének problematizálása; a képregényolvasás általános és középiskolai oktatásba való integrálásának módszertani lehetőségei; a képregény szerepe a felsőoktatásban és a tudománykommunikációban; összehasonlító kultúratudományi és transzkulturális média tudományi kutatások képregényes témakörökben (például magyar-román, magyar-német, magyar-frankofón viszonylatok); a képregény média társadalmi kommunikációs használata; a képregény média geopolitikája; a képregény alapú médiaközégek (például képregényfreskók, képregényszobrok, webcomics, motion comic, fotóregény, képregénytáblák- és naptárak), ezzel összefüggésben a képregényes közegek vizsgálata szempontjából olyan határterületek kutatása, mint a fotohasználat, a videojáték, a street art.